

وضعیت زنان در غرب مصیبت‌بار است / چرا تمایل به فرزندآوری کم شد؟

استاد دانشگاه و پژوهشگر مطالعات زن و خانواده تأکید کرد:

استاد دانشگاه و پژوهشگر مطالعات زن و خانواده تأکید کرد: صدسال قبل همه زنان غربی پوشش کامل داشتند و محجبه بودند ولی وضعیت پوشش امروز آنان فاجعه است، زیرا حد مشخصی وجود نداشته؛ البته سخن من این نیست که همه مردم در غرب اینطور هستند. من با بانوان غربی و استادان دانشگاه‌ها گفت‌وگو کرده‌ام و آنها هم این وضع را مصیبت می‌دانند.

فرشته روح افزا مسائل زنان در همه جوامع با چالش‌هایی همراه است؛ هم در کشورهای اسلامی و هم در کشورهای غیر اسلامی و حتی لائیک. در جوامع اسلامی مباحث فقهی مرتبط با زنان، فرزندآوری، اشتغال و فعالیت‌های اجتماعی از عمده دغدغه‌های فعالان این حوزه است.

خبرنگار ایکنا با فرشته روح افزا؛ استاد دانشگاه و پژوهشگر مطالعات زن و خانواده در این باره هم صحبت شده است که بخش نخست این گفت‌وگو با عنوان (ذهنیت‌های غلط درباره زن را اصلاح کنیم) منتشر شده است و اکنون بخش دوم این گفت‌وگو را می‌خوانیم؛

ایکنا - وقتی وارد مصادیق حجاب می‌شویم برخی جلیب را پوشش‌هایی همان چادر می‌دانند و استفاده از رنگ شاد را منع می‌کنند و برخی هم از سوی دیگر بام می‌افتند و می‌گویند آیا مشکل این کشور فقط چند تار مو است؟... شما نظرتان در مورد مصادیق چیست؟

من همان ابتدا که از خارج به ایران آمدم در محیط دانشگاه با این پرسش مواجه بودم ولی جواب من این بود که آیا ما می‌توانیم حدی برای این مسئله تعریف کنیم؟ فکر نکنیم غرب هم از ابتدا اینطور بود. صدسال قبل همه زنان غربی پوشش کامل داشتند و محجبه بودند ولی الان به اینجا رسیده‌اند؛ انسان به جایی می‌رسد که سگ، پارتیزان او می‌شود، با حیوانات ازدواج می‌کند یا برخی همجنس‌گرا شده‌اند زیرا حد مشخصی وجود ندارد؛ البته سخن من این نیست که همه مردم در غرب اینطور هستند ولی الان این وضعیت وجود دارد. بنده با بانوان غربی سخن گفته‌ام، با استادان دانشگاه‌ها گفت‌وگو کرده‌ام و آنها هم این وضع را مصیبت می‌دانند.

واقعا مشکلات زنان غربی با وجود این ظاهر بزرگ کرده بسیار زیاد است. بنابراین ما باید ملاک را قرآن قرار دهیم؛ قرآن کریم نوع پوشش را نفرموده است ولی معیار به ما داده که برجستگی‌های بدن و زیر گلو و موها باید پوشیده باشند و اینها هم چیزی نیست که ابهام داشته باشد. شما در هر کجا که باشید؛ آفریقا و اروپا و آسیا و ایران و آمریکا و ... باید این معیار رعایت شود؛ در خیلی از کشورهای دنیا زنان محجبه هستند ولی مدل پوشش ما را هم ندارند لذا اگر به آیات قرآن برگردیم خیلی از مشکلات حل خواهد شد.

ایکنا - انقلاب اسلامی در برابر دو نگاه افراطی و تفریطی به زن، نگاه سوم را مطرح کرده است چقدر در این نگاه سوم حقوق زنان و حدود را توانسته ایم رعایت کنیم و به طور کلی عملکرد ما را در این ۴۰ سال چطور ارزیابی می‌شود؟

به نظر بنده الگوی سوم اجرایی نشده است و ما نتوانسته ایم آن را به صورت صحیح اجرا کنیم؛ ما بیشتر جامعه را به سمت الگوی غربی پیش برده ایم و حتی در فیلم‌های ما هم زنان محجبه و چادری در نقش‌های پیرزن و خادم منزل و ... حضور دارند.

ایکنا - اینجا این تعارض را مطرح می‌کنند که اگر بخواهیم در یک فیلم و سریال همه شئون دینی رعایت شود شاید ساخت فیلم قوی و مخاطب‌پسند ممکن نباشد؟

من این باور را ندارم چون فیلم‌های خوبی هم در این حوزه داریم و به نظر بنده هم می‌توان فیلم خوب ساخت و هم حدود را رعایت کرد؛ من نمی‌گویم در فیلم نباید واقعیت زندگی نشان داده شود ولی برخی از هنرپیشه‌های زن ما هم داخل فیلم و هم در محیط بیرون با ۴۰ قلم آرایش ظاهر می‌شوند؛ همین سریالی که الان در حال پخش است و گذشته تاریخی ما را به تصویر کشیده است چقدر منطبق با واقعیت تاریخی دوران غزنوی و صفوی است؟ مگر زنان ما در آن دوره اینگونه بودند و زنان و مردان این طور مختلط بودند؟ به نظر من خودمان داریم تاریخ را تحریف می‌کنیم. ما به بچه‌ها و جوانانمان چقدر سبک زندگی صحیح را آموخته‌ایم؛ مثلاً زنی که بچه‌های خوبی تربیت کرده و با شوهرش خوشبخت بوده است و زندگی عادی و مال‌حلال و پاک و زندگی خوبی داشته است چقدر به عنوان الگو معرفی شده است.

وقتی ما به جوانان الگو و اطلاعات صحیح نمی‌دهیم خروجی مطلوبی هم نخواهند داشت؛ ما با الگوی سنتی که زن دنیا بیاید و چند فرزند داشته باشد و در امور سیاسی و اجتماعی و ... دخالت نکند و بعد هم بمیرد موافق نیستیم و اینکه زن ابزار جنسی شود هم قبول نداریم بلکه الگوی سوم در نگاه امام(ره) این است؛ همانطور که قرآن، انسان ساز است زن هم انسان ساز است؛ این تعبیر واقعا مهم است؛ مادر ابن سینا و مادران شهدا و مادران بزرگان علمی و اجتماعی و ... انسان‌سازی کردند نه اینکه مانند برخی مادران باشند که ساعت‌های زیادی از عمرشان را در آرایشگاه بگذرانند و نقش مادری را کنار بگذارند. چنین مادری فرزند به دنیا می‌آورد.

آورد ولی قدرت مادری ندارد زیرا او درصد این است که مرتباً با هزاران رنگ و لعاب و رفتارهای نادرست دیده شود.

حجاب، اولین منفعت را برای خود زن دارد و به زن قدرت می دهد که هنر، تفکر، تحصیلات، علم و مهارت خود را به منصف ظهور بگذارد و جنسیت را برای داخل خانه خرج کند. ما در این عرصه کم کاری کردیم و نتوانسته ایم زن مسلمان واقعی را به خوبی معرفی کنیم. حتی فیلم و سریال و سرود مناسب هم برای انتقال الگو کم داشته ایم.

ایکنا - فکر می کنید عدالت جنسیتی در جامعه ما رعایت می شود؟ موانع و مشکلات احتمالی این مسئله را چه چیزهایی می دانید؟

حضرت آقا خیلی بر این تاکید فرمودند ولی رعایت نمی شود و ما هنوز دنبال برابری جنسیتی هستیم. مثلاً مسابقه بوکس برای زنان مضر است و قدرت مادری را از زن می گیرد و ضربه هایی که به بدن وارد می شود حتی برای مردان هم مضر است چه رسد به بانوان ولی ما هنوز هم دنبال این نوع ورزش ها هستیم؛ تفریح در جامعه ما استاندارد سالم ندارد و معیارهای آن تعریف نشده است لذا در حال «مردواره» کردن زنان هستیم؛ الان واقعاً چند درصد بانوان ما عاشق علم هستند که به دانشگاه می روند؟ چقدر دنبال گرفتن مدرک هستند؟ لذا ورودی دختران به دانشگاه ها بیشتر است و این هم آفات زیادی دارد از جمله اینکه سن ازدواج بالا رفته و تعداد زیادی مجرد قطعی می مانند.

ایکنا - علیرغم تاکید مسئولان نظام بر اهمیت فرزندآوری و رشد جمعیت، متأسفانه با روند معکوس مواجهیم و رشد جمعیت منفی است دلیل این رشد منفی را چه می دانید و چقدر سطح تحصیلات و اشتغال بانوان در این مشکل دخیل است؟

سیک زندگی ما متناسب با نگاه درست قرآنی نیست؛ از نگاه نصوص دینی و عقل و فطرت، مادر شدن حق یک زن است و کسی نباید آن را سلب کند ولی ما این حق را با فرهنگسازی نادرست از زن گرفته ایم و یکسری نقش های ظاهری و حاشیه ای به او داده ایم لذا بخشی از زنان ما از فرزندآوری لذت نمی برند و تمایل زیادی نشان نمی دهند.

خانم دافنه که روان شناس فرانسوی است و کتب متعددی هم دارد گفته است مادر شدن قبل از آن که به بچه ثمر برساند به مادر آرامش و هویت می دهد؛ قدرت محبت بی نهایت به یک موجود پاک در فرزندآوری و تربیت فرزند متجلی می شود. او می گوید زن با مادر شدن، ارتباط پاک و خالصانه با آفرینش برقرار می کند. مادری برای خود زن و کمال او بهتر است ولی ما زن را زمانی زن مطلوب می دانیم که او فلان مدرک دانشگاهی و فلان پست دولتی و غیردولتی و فلان جایگاه سیاسی و یا فلان تیپ و قیافه تقلیدی از برخی سلبریتی ها را داشته باشد و در این صورت چنین زمانی دنبال مادری و فرزندآوری و تربیت فرزند نخواهد رفت.

ما رساله حقوق امام سجاده(ع) را داریم که حق متقابل میان زن و شوهر و فرزند و مادر و حق اعضای بدن بر فرد در آن مطرح است؛ بنده در یک سخنرانی از قول این رساله مطالبی بیان کردم، افراد زیادی بعد از جلسه به بنده گفتند این فردی که شما مطالبش را گفتید استاد کدام دانشگاه است و ایمیل و شماره تماس او را بدهید. ما وقتی این الگو را کنار بگذاریم و زن محوری، مردمحوری و الان فرزندمحوری را مینا قرار دهیم «من درآوردم» است و عاقبت هم این است که زنان می گویند ما برای چه باید بچه بیاوریم؟

ایکنا - فکر نمی کنید که نوع سیاستگذاری های اجتماعی توسط نهادهای مسئول و وضعیت بد اقتصادی هم ممکن است باعث این فرایند شده باشد؟

بنده آن را بی اثر نمی دانم؛ اما همه چیز را به مسائل اقتصادی ارتباط ندهیم زیرا آمارها نشان می دهد که میزان طلاق در اقشار پردرآمد بیشتر است، میزان فرزندآوری در این اقشار هم کمتر است؛ اگر شمال تهران را با پایین شهر مقایسه کنید می بینید آمار ازدواج کمتر است، طلاق بیشتر است و فرزندآوری هم کمتر است و میزان خانواده های سالم هم در بالا شهر کمتر است و کسانی که ماشین میلیاردی زیرپای شان است کمتر سازگاری دارند.

من نمی گویم اقتصاد بی تاثیر است ولی هجمه فرهنگی و شبیخون فرهنگی علیه هویت زن ایرانی هم خیلی مؤثر بوده است. فضای مجازی ناسالم هم به این مسائل دامن زده است.

ایکنا - برخی افراد هم مسائل قانونی و فقهی را درباره زنان مطرح می کنند مثل بحث اذن خروج زن به خصوص خروج از کشور، در حالی که مسئله تعداد اندکی از زنان است.

الان کدام زن برای رفتن بیرون از خانه از شوهرش اجازه می گیرد؟ بله اطلاع دادن حرف دیگری است، مرد هم وقتی از خانه بیرون برود اطلاع می دهد. بنده مخالف استقلال بانوان در رفت و آمد نیستم ولی اگر زن بدون اذن شوهرش هر کجا بخواهد برود و به خارج از کشور هم برود واقعاً چه بلایی سر خانواده می آید؟ آیا مرد خودش را ملزم می داند که نفقه و حق شیر و مهربی و ... را بدهد؟(البته الان هم در خیلی از موارد پرداخت نمی شود)؛ آیا اختلاف بین زن و شوهر زیاد نمی شود. ضمن اینکه بیان شد الان در سنت فرهنگی ما چند زن برای بیرون رفتن از شوهر اجازه می گیرند؟ بسیار بسیار اندک، خب اگر چیزی مسئله جامعه نیست چرا باید آن را پررنگ کنیم و اذهان را نسبت به آن حساس کنیم؟

اگر خانمی زندگی کردن را آموخته باشد، به نظر نمی رسد مشکلی با این برخی مسایل چون اذن خروج و ... داشته باشد، در فرهنگ امروزی این موضوع، مسئله نیست. بنده سالیان زیادی همسررداری کردم و در تحصیل و تدریس و اشتغال و تمامی مسائل همراه بنده بودند. ما باید مهارت های خوب زندگی کردن و تفاهم با یکدیگر

را به نسل جدید بیاموزیم و به جای اینکه دائماً تمرکز بر تعیین موضوعات با مرز قانون بکنیم به محبت و دوستی و تفاهم تاکید کنیم.

گفت وگو از علی فرج زاده